

luonnos 7.2.2023

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta.

Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin valtion talousarvion mukaisen maaseudun elinkeinojen kehittämiseen tarkoitetun valtionavustuksen myöntämisestä ja käyttämisestä. Ehdotettavalla asetuksella kumottaisiin maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annettu valtioneuvoston asetus (431/2016), jolla aiemmin säädettiin maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista.

Ehdotettu valtioneuvoston asetus on tarkoitettu tulevan voimaan xx.xx.2023

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen momentin 30.10.50 mukaan momentille myönnettyä määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) mukaisesti neuvontaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville yrityksille ja muille yhteisöille.

Ehdotuksen keskeisenä tarkoituksena on voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen keskeisten säännösten ajantasaistaminen siten, että yhteisön valtioneuvoston asettamat vaatimukset avustuksen käytölle täyttyvät. Tässä yhteisön valtioneuvoston asetuksella tarkoitetaan komission asetusta (EU) N:o 2022/2472 tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti, jäljempänä maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetus. Lisäksi tarkoituksena laajentaa asetus kattamaan 22 artiklassa säädetyn neuvontapalvelujen tuen lisäksi myös seuraavia maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisia toimia: 27 artiklassa säädetystä tuesta kotieläinjalostusta koskeviin toimiin, 21 artiklassa säädetystä tuesta tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin sekä 38 artiklassa säädetystä tuesta maatalousalan kehittämistyöhön.

Asetus annettaisiin valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla. Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin valtion talousarvion mukaisen maaseudun elinkeinojen kehittämiseen tarkoitetun valtionavustuksen myöntämisestä ja käyttämisestä.

2. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asetusluonnoksesta on pyydetty lausuntoja seuraavilta tahoilta:

Lausuntoaika oli xx.2.2023 – xx.3.2023.

Lausuntoja saatiin X.

3. Keskeiset ehdotukset

Ehdotuksen mukaan annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta. Ehdotuksella kumottaisiin voimassa oleva valtioneuvoston asetus, jolla aiemmin säädettiin maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista.

4. Pääasialliset vaikutukset

Vuoden 2023 valtion talousarvion momentille 30.10.50 (valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen) on budjetoitu varoja 5 616 000 euroa. Vuonna 2022 momentille oli budjetoitu varoja 5 566 000 euroa.

5. Säännöskohtaiset perustelut

1 § *Soveltamisala*

Ehdotettavan pykälän mukaan asetuksessa säädettäisiin valtion talousarvion rajoissa maaseudun elinkeinojen kehittämiseen tarkoitettun valtionavustuksen myöntämisestä ja käyttämisestä.

2 § *Avustuksen saaja*

Pykälässä säädettäisiin avustuksen saajasta. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää yrityksille ja muille yhteisöille.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin siitä, millaisille yrityksille avustusta voitaisiin myöntää. Momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuille maatalouden alkutuotannon, maataloustuotteiden jalostuksen tai maataloustuotteiden kaupan pitämisen alalla toimiville mikroyrityksille ja pienille ja keskisuurille yrityksille.

Pykälän kolmannessa momentissa säädettäisiin rajoituksia 2 momentissa mainituille yrityksille, joille avustusta voidaan myöntää. Momentin mukaan avustusta ei myönnettäisi maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuille yrityksille, joilta Euroopan komission päätöksen nojalla peritään takaisin sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea. Avustusta ei myöskään myönnettäisi maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuille vaikeuksissa oleville yrityksille.

3 § *Avustettava toiminta*

Ehdotettavassa pykälässä säädettäisiin toiminnasta, johon avustusta voitaisiin myöntää ja käyttää. Pykälässä lueteltaisiin mainitut toimet 4-kohtaisessa luettelossa. Luettelon 1 kohdan mukaisesti avustusta voitaisiin myöntää ja käyttää neuvontapalveluihin edellyttäen, että neuvonta kattaisi vähintään yhden tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 2022/2472, jäljempänä maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen, 22 artiklan 3 kohdan a-b ja d-i alakohtien sekä 4 kohdan mukaisista seikoista. Lisäksi avustettavan toiminnan edellytyksiin sovellettaisiin, mitä 22 artiklan 5—9 kohdassa säädetään.

Luettelon 2 kohdan mukaisesti avustusta voitaisiin myöntää ja käyttää kotieläinjalostusta koskeviin toimiin edellyttäen, että toiminnan kustannukset liittyisivät maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 27 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti

kantakirjojen perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuviin hallinnollisiin kustannuksiin sekä 2 kohdan b alakohdan mukaisiin kolmansien osapuolien toteuttamiin tai niiden puolesta toteutettuihin kokeisiin, joilla määritetään kotieläinten perimän laatu tai niiden tuotos. Lisäksi avustettavan toiminnan edellytyksiin sovellettaisiin, mitä 27 artiklan 4 kohdassa säädetään.

Luettelon 3 kohdan mukaisesti avustusta voitaisiin myöntää ja käyttää maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 21 artiklan mukaisiin tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskeviin toimiin lukuun ottamatta 2 kohdan toisen alakohdan mukaista tilanhoitoa koskevaa vaihtoa ja neljännen alakohdan mukaisia investointikustannuksia. Toimien tukikelpoiset kustannukset tulisi olla 21 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisia ammatillista koulutuksesta ja taitojen hankkimisesta, koulutuskursseista, työpajoista ja valmennuksista sekä esittely- ja tiedotustoiminnasta aiheutuvia. Lisäksi avustettavan toiminnan edellytyksiin sovellettaisiin, mitä 21 artiklan 5—7 kohdassa säädetään.

Luettelon 4 kohdan mukaisesti avustusta voitaisiin myöntää ja käyttää maatalouden kehittämistoimiin edellyttäen, että toiminta olisi maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 38 artiklan mukaista.

4 § Avustettavaa toimintaa koskevat yleiset vaatimukset

Pykälässä säädetäisiin avustettavaa toimintaa koskevista yleisistä vaatimuksista.

Pykälässä säädetäisiin sellaisista yleisluonteisista vaatimuksista, joita avustettavalta toiminnalta maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla edellytetään sekä muista yleisistä vaatimuksista.

Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetäisiin, että avustuksen myöntäminen ja määrärahan osoittaminen perustuisivat kokonaisharkintaan ja arviointiin toiminnan tai hankkeen vaikuttavuudesta. Vaikuttavuutta arvioitaisiin määrärahan käytön tavoitteisiin nähden. Lisäksi arvioinnissa otettaisiin huomioon mm. tuettavan hankkeen kustannustehokkuus, laatu ja toteuttamiskelpoisuus.

Pykälän toisen momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää 3 §:n mukaiseen toimintaan edellyttäen, että avustettava toiminta on kokonaisuutena arvioiden joko valtakunnallisesti tai tuotantosektorikohtaisesti kattavaa. Kokonaisharkinnassa valtakunnallisesti kattavaksi arvioitaisiin toiminnot, joiden saatavuus ulottuu koko maan alueelle. Kokonaisharkinnassa valtakunnallisesti kattavaksi arvioitaisiin toiminnot, joiden saatavuus ulottuu kaikille kyseisen tuotantosektorin toimijoille.

Pykälän kolmannessa momentissa tarkennettaisiin 3 §:ssä säädettyjen toimien avustuksen käytön kohteesta. Momentissa säädetäisiin, että avustus myönnettäisiin 3 §:ssä säädettyjen toimien osalta avustuksen saajalle käytettäväksi toiminnan avustamiseen tai hankkeen toteuttamiseen. Momentissa myös todettaisiin, että avustuksensaajan katsottaisiin käyttävän avustuksen lopullisen tuensaajan hyväksi tarjoamalla tuettua palvelua.

5 § Kannustava vaikutus

Pykälässä säädetäisiin kannustavan vaikutuksen edellyttämistä toimista. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan mukaan 3 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisissa toimissa edellytetään kannustavaa vaikutusta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin niistä tiedoista, jotka tuetun palvelun saajan tulisi kannustavan vaikutuksen toteamiseksi todentaa. Tiedot, jotka momentin mukaan tulisi

todentaa olisivat 7-kohtaisessa luettelossa. Todennettava olisi yrityksen nimi, kuvaus hankkeesta, hankkeen toteutuspaikka, tukikelpoisten kustannusten luettelo, rahoituksen muoto, ettei lopullinen tuensaaja ole ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu vakavissa vaikeuksissa oleva yritys; ja ettei lopulliselta tuensajalta olla perimässä takaisin sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea. Todentamisessa olisi tarkoituksenmukaista käyttää apuna valtionavustusviranomaisen laatimaa lomaketta, joka täytettäisiin ennen tuettavan palvelun aloittamista.

6 § *Avustuksen määrä*

Pykälässä säädettäisiin avustuksen määrästä. Voimassa olevan säädöksen mukaan avustuksen enimmäismäärä on 50 hyväksyttävistä kustannuksista. Ehdotettavassa pykälässä avustuksen enimmäismäärää nostettaisiin, koska ehdotettava valtioneuvoston asetus tulisi kattamaan maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 22 artiklassa säädetyn neuvontapalvelujen tuen lisäksi 3§:ssä luetellut kotieläinjalostusta koskevat toimet, tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskevat toimet sekä maatalouden kehittämistyön.

Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää enintään 85 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. 85 prosenttia olisi enimmäismäärä, ja yksittäisten avustusten hakuilmoitusten osalta voitaisiin myös hakumenettelyn aikana ilmoittaa, että kyseisen avustuksen kohdalla tuen määrä on alhaisempi.

Kansallinen lainsäädäntö rajoittaa avustuksen enimmäismäärää siten, että valtionavustuslain 6 §:n mukaan täysi korvaus on mahdollista vain, jos se avustuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta on välttämätöntä ja perusteltua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 1 momenttiin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että avustusta voitaisiin myöntää maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 27 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti enintään 70 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista 2 kohdan b alakohdan mukaisessa toiminnassa. Kyseisiä toimia ovat kolmansien osapuolien toteuttamat tai niiden puolesta toteutetut kokeet, joilla määritetään kotieläinten perimän laatu tai niiden tuotos.

7 § *Hyväksyttävät kustannukset*

Pykälässä säädettäisiin siitä, mitkä kustannukset hyväksytään avustuksen kohteeksi. Pykälän ensimmäisessä momentin mukaan hyväksyttäviä kustannuksia olisivat avustettavasta toiminnasta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Yleishallinnon kulut ja muut avustettavaan toimintaan jaettavat kustannukset voitaisiin hyväksyä vain siltä osin kuin ne aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kohdennetaan avustettavaan toimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on vakiintunut käytäntö sen suhteen, millaisia ehtoja ja rajoituksia käytetään valtionavustuksissa. Pykälän 2 momentissa viitattaisiin edellä olevaan liittyen ministeriön ohjeisiin, jotka koskevat yleis- ja erityisavustuksia. Pykälän 2 momentin mukaan hyväksyttävät kustannukset määräytyisivät kuitenkin ensisijaisesti sen mukaan, mitä kyseisen tukimuodon hyväksyttävistä kustannuksista maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään. Valtionavustuslain 9 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomaisen tulee tiedottaa sopivalla tavalla mahdollisuudesta hakea valtionavustusta ja hakemismenettelystä sekä antaa tietoja valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja valtionavustuksen ehdoista, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Tarkoituksena on, että hakuilmoituksen yhteydessä tiedotettaisiin tarkemmin muun muassa ryhmäpoikkeusasetuksessa säädettyistä tukimuotokohtaisista hyväksyttävistä kustannuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten arvonlisäveron osuuteen myönnettävästä avustuksesta. Momentissa säädettäisiin, että avustusta voitaisiin

myöntää 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten arvonlisäveron osuuteen, jos avustuksen saaja esittää verottajalta saadun todistuksen tai muun luotettavan selvityksen siitä, ettei kyseiseen toimintaan liittyviä kustannuksia voida vähentää avustuksen saajan toiminnassa.

8 § Hyväksyttävien kustannusten rajoitukset

Pykälässä säädettäisiin hyväksyttävien kustannusten rajoituksista.

Ehdotettavan pykälän ensimmäisen momentin mukaan avustusta ei myönnettäisi kustannuksiin, jotka johtuvat:

- 1) varainhankinnan kustannuksista;
- 2) liike- ja sijoitustoiminnan kustannuksista, lainojen lyhennyksistä ja koroista;
- 3) varauksista (poikkeuksena lomapalkkavaraukset);
- 4) laskennallisista eristä, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kustannuksiin;
- 5) irtisanomiskorvauksista tai irtisanomisajalta ilman työvelvoitetta maksettavista palkkakustannuksista;
- 6) tulospalkkioista, bonuksista, luontaiseduista;
- 7) oikeudenkäyntikustannuksista, oikeuden langettamista korvauksista sekä rangaistusluonteisista maksuista, kuten sakoista tai viivästyskoroista;
- 8) edunvalvontamenoista ja edustuskuluista;
- 9) muista hakumenettelyssä erikseen rajatuista kustannuksista.

kohdassa 9 mainitut muut hakumenettelyssä erikseen rajatut kustannukset kattaisivat päätöksessä ja hakuilmoituksessa mahdollisesti mainittavat kustannukset, joita ei pykälän 1 momentin luettelon 1-8 kohdassa mainita.

Ehdotettavan pykälän toisen momentin mukaan avustusta ei myönnettäisi kustannuksiin, jotka korvataan maatilojen neuvontajärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen nojalla (1377/2022).

9 § Valtionapuviranomainen

Pykälässä säädettäisiin valtionapuviranomaisesta. Ehdotettavan pykälän mukaan avustuksen hakemiseen, myöntämiseen ja maksamiseen liittyvistä viranomaistehtävistä vastaisi maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa mainituista viranomaistehtävistä myös jo voimassaolevan asetuksen nojalla.

10 § Avustuksen hakeminen

Pykälässä säädettäisiin avustuksen hakemisesta. Pykälän mukaan avustusta olisi haettava maa- ja metsätalousministeriöltä erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa haettavat avustukset ja niiden ajankohdat verkkosivuillaan. Avustusta olisi haettava ennen avustettavan toiminnan aloittamista.

Valtionapuviranomaisena maa- ja metsätalousministeriö päättää kulloinkin avattavien hakuilmoitusten ajankohdat, jotka voisivat vaihdella eri avustusten kohdalla. Osa ehdotetun asetuksen mukaisista avustuksista olisi haettavissa vuosittain toistuvina, kun taas osa olisi haettavissa tiettyinä, erikseen ilmoitettavina ajankohtina. Avustusta haettaessa esitettävät tiedot riippuisivat mm. siitä, haetaanko yleis- vai erityisavustusta.

11 § Selvitys valtionavustuksen käytöstä

Pykälässä säädettäisiin selvityksestä valtionavustuksen käytöstä. Ehdotettavan pykälän ensimmäisen momentin mukaan valtionavustuksen saajan olisi annettava maa- ja metsätalousministeriölle kirjallinen selvitys avustuksen käytöstä kolmen kuukauden kuluessa

avustettavan toiminnan päättymisestä. Selvityksessä esitettävät tiedot ilmoitettaisiin hakumenettelyssä. Tiedot voisivat olla mm. selvitys avustuksen käytöstä hakemuksen mukaisen talousarvion erittelyn mukaisesti, tilinpäätös, toimintakertomus sekä tilintarkastajan lausunto avustuksen käytöstä.

Ehdotettavan pykälän toisen momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriölle tulisi toimittaa selvitys, jos avustusta siirretään toiselle valtionavustuslain 7 §:n 3 momentin mukaisesti. Lisäksi olisi toimitettava 1 momentin mukaiset tiedot myös siirronsaajan osalta sekä pyydettyessä siirtoa koskevan sopimuksen jäljennös.

12 § Kirjanpito

Pykälässä säädettäisiin avustusten saajalta vaadittavasta kirjanpidosta. Ehdotettavan pykälän mukaan avustuksen saajan ja mahdollisen avustuksen siirronsaajan tulisi pitää avustettavasta toiminnasta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että avustuksen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista.

13 § Voimaantulo.

Pykälässä säädettäisiin ehdotettavasta asetuksen voimaantuloajasta. Pykälän mukaan asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 2023.

Ehdotettavalla asetuksella kumottaisiin voimassa oleva, maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annettu valtioneuvoston asetus (431/2016).

14 § Siirtymäsäännös

Pykälässä säädettäisiin siirtymäsäännöksestä. Ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin sovellettaisiin ehdotetun asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan päivänä kuuta 2023

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta.